

تاریخ :

شماره :

پیوست :

بسمه تعالی

با صلوات بر محمد و آل محمد

به استناد ماده ۵۶ قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) که طی نامه مورخ ۱۳۹۳/۱۲/۲۶ توسط ریاست محترم جمهوری جهت اجرا ابلاغ شده است، دستورالعمل اجرایی ماده مذکور به شرح زیر به منظور بهره‌برداری به کلیه دستگاه‌های مشمول ابلاغ می‌شود.

دستورالعمل اجرایی ماده ۵۶ قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)

ماده ۱- تعاریف و اختصارات

دستگاه: دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری (شامل کلیه وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی، مؤسسات یا نهادهای عمومی غیردولتی، شرکت‌های دولتی و کلیه دستگاه‌هایی که شمول قانون بر آن‌ها مستلزم ذکر و یا تصریح نام است از قبیل شرکت ملی نفت ایران، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، بانک مرکزی، بانک‌ها و بیمه‌های دولتی) و دستگاه‌های موضوع ماده (۵۰) قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۴/۸/۱۵ شامل همه دستگاه‌هایی که در جداول قوانین بودجه سنواتی برای آن‌ها اعتبار منظور شده است و شکل حقوقی آن‌ها منطبق با تعاریف مذکور در مواد (۲)، (۳)، (۴) و (۵) قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶/۶/۱ نیست؛

شورای عالی: شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری؛

سازمان: سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور؛

دبیرخانه: دبیرخانه شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری؛

سمات ملی: سامانه مدیریت اطلاعات تحقیقات کشور؛

طرح‌های کلان ملی: طرح‌های کلان ملی پژوهش و فناوری مصوب شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری؛

قانون: ماده ۵۶ قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)؛

مراکز پژوهشی و فناوری: دانشگاه‌ها، مؤسسات آموزش عالی دولتی یا غیردولتی؛ مؤسسات پژوهشی و یا فناوری دارای مجوز از یکی از مراجع وزارت علوم، تحقیقات و فناوری؛ وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی یا مجلس شورای اسلامی و همچنین شرکت‌های دارای تأییدیه دانش‌بنیان از مرجع مقرر در آیین‌نامه اجرایی قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان و تجاری سازی نوآوری‌ها و اختراعات.

حسن روحانی رئیس جمهور و رئیس شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری	وحید احمدی دبیر کل شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری
---	---

نشانی:

تهران، میدان ونک، خیابان ملاصدرا،
خیابان شیراز جنوبی، خیابان سهیل

شماره: ۹

تلفن: ۸۸۰۳۶۱۴۴

دورنگار: ۸۸۰۶۹۷۶۰

Website: www.atf.gov.ir

Email: info@atf.gov.ir

تاریخ:

شماره:

پیوست:

تحقیق و توسعه (R&D): عبارتست از انجام هرگونه کار خلاق، به طریقی نظاممند به منظور افزایش انباشت دانش از جمله دانش بشری، فرهنگی و اجتماعی و استفاده از این انباشت دانش برای طرح کاربردهای جدید. در این تعریف، منظور از واژه «جدید»، جدید در ایران است.

R&D سه نوع فعالیت را در بر می گیرد: **تحقیق بنیادی مأموریت گرا** (Oriented basic research) به دنبال کسب آگاهی از منشأ پدیده ها و حقایق قابل مشاهده و با امید به اینکه دانش بوجود آمده در راستای حل مشکلات و شبهات استفاده شود، **تحقیق بنیادی محض**، که در آن هدف پیشبرد مرز دانش بدون هدف نیل به فواید اجتماعی و اقتصادی بلند مدت و بدون تلاش برای بکارگیری نتایج در حل مشکلات عملی، انجام می شود. **تحقیق کاربردی** (به دنبال کسب آگاهی که به سمت اهداف و مقاصد خاص عملی هدایت می شود) و **توسعه تجربی** (با استفاده از آگاهی های حاصله از تحقیقات و تجربه عملی به دنبال ایجاد یا بهبود محصولات جدید و خدمات جدید).

دسته بندی فعالیت های تحقیق و توسعه و معیارها و مصادیق آن به شرح زیر است (محصول شامل کالا و خدمات می باشد و فرآیند تولید نیز، شامل فرآیندهای تولید کالا و خدمات است):

معیارها و مصادیق	دسته اصلی
در فعالیت های صنعتی اگر هدف، بهبود بیشتر محصول یا فرآیند تولید باشد، در این صورت این فعالیت ها R&D است؛ اما اگر محصول یا فرآیند تولید یا رهیافت، بطور اساسی تعیین شده است و هدف اصلی، توسعه بازار، انجام برنامه ریزی پیش تولید یا ایجاد یک سیستم تولید یا کنترل معمولی، که بدون مشکل کار کند، باشد این فعالیت ها R&D نیستند. با توجه به معیار اشاره شده، موارد زیر R&D هستند:	۱- فعالیت های صنعتی
✓ «نمونه های اولیه ای (Prototypes)» که برای آزمایشات مختلف محصولات یا فرآیندهای تولید، ساخته می شوند.	
✓ «کارخانه های آزمایشی (Pilot plants)» که به منظور کسب تجربه و گردآوری داده ها انجام می شوند.	
✓ «تولید آزمایشی (Production Trial)» در صورتی که مستلزم انجام طراحی و کار مهندسی بیشتری روی نمونه های اولیه (Prototypes) بوده و با هدف بهبود بیشتر محصول انجام شود.	
✓ رفع اشکالی که نیاز به R&D دارد، R&D است. ولی رفع اشکال معمولی یا با روش های معمولی، R&D نیست.	

حسن روحانی رئیس جمهور و رئیس شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری	وحید احمدی دیرکل شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری
---	---

نشانی:

تهران، میدان ونک، خیابان ملاصدرا،

خیابان شیراز جنوبی، خیابان سهیل،

شماره: ۹

تلفن: ۸۸۰۳۶۱۴۴

دورنگار: ۸۸۰۶۹۷۶۰

Website: www.atf.gov.ir

Email: info@atf.gov.ir

تاریخ:

شماره:

پیوست:

دسته اصلی	معیارها و مصادیق
	✓ «R&D بازخورد (Feedback R&D)»، که برای رفع اشکالات فنی محصول یا فرآیند تولید جدید یا بطور اساسی بهبود یافته، انجام می‌شود. ✓ بخشی از هزینه‌های پروژه‌های با مقیاس بزرگ و کارخانه‌های آزمایشی پرهزینه که به دلیل ماهیت «نمونه اولیه (Prototypes)» بودن آنها، صرف شده است. ✓ «طراحی صنعتی و نقشه‌کشی (Industrial design & drawing)» شامل نقشه‌ها و طرح‌هایی که با هدف تعریف رویه‌ها و مشخصات فنی و عملیاتی محصولات یا فرآیندهای تولید جدید یا بطور اساسی بهبود یافته، انجام می‌شود. ✓ تدوین استانداردهای فنی جدید یا اخذ و پیاده‌سازی استانداردهای فنی محصولات یا فرآیندهای تولید جدید یا بطور اساسی بهبود یافته، R&D است. ✓ «آزمایش‌های بالینی (Clinical trials)» که پیش از اخذ مجوز تولید بر روی دارو، واکسن یا درمان‌های جدید یا بطور اساسی بهبود یافته انجام می‌شود، R&D محسوب می‌شود. ✓ انجام مهندسی معکوس در چهارچوب پروژه R&D برای توسعه یک محصول جدید یا بطور اساسی بهبود یافته، R&D است. تذکر: تولید و فعالیت‌های فنی مرتبط با آن که شامل پیش تولید، تولید صنعتی، توزیع کالا و خدمات فنی وابسته و بازاریابی و فعالیت‌هایی که در این ارتباط با استفاده از علوم اجتماعی (مانند تحقیق در مورد بازار) انجام می‌شود، همچنین رفع اشکالات تجهیزات و فرآیندهای تولید، R&D نیست.
۲- توسعه نرم‌افزار	فعالیت توسعه نرم‌افزاری بعنوان R&D محسوب می‌شود که هدف پروژه و اتمام آن، مستلزم یک پیشرفت و رفع ابهام علمی و یا فناوریانه، بصورتی نظام‌مند بوده و در راستای تولید یک محصول یا فرآیند تولید جدید یا بطور اساسی بهبود یافته، باشد. فعالیت‌های عادی نرم‌افزاری (مانند تطبیق نرم‌افزارهای موجود، ایجاد نرم‌افزارهای کاربردی با استفاده از روشهای فعلی، پشتیبانی از سیستم‌های موجود، عیب‌یابی سیستم‌ها و ترجمه زبان‌های کامپیوتر)، R&D نیستند.

حسن روحانی رئیس جمهور و رئیس شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری	وحید احمدی دبیر کل شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری
---	---

نشانی:

تهران، میدان ونک، خیابان ملاصدرا،

خیابان شیراز جنوبی، خیابان سهیل،

شماره: ۹

تلفن: ۸۸۰۳۶۱۴۴

دورنگار: ۸۸۰۶۹۷۶۰

Website: www.atf.gov.ir

Email: info@atf.gov.ir

تاریخ:

شماره:

پیوست:

دسته اصلی	معیارها و مصادیق
۳- خدمات	در فعالیتهای خدماتی، پروژههای R&D است که منجر به تولید دانش جدید شده و یا با استفاده از دانش (موجود) کاربردهای جدیدی را ابداع کند و مهمترین عامل برای R&D بودن این فعالیتها، وجود عنصر تازگی در آنهاست. فعالیتهای R&D خدماتی هم می تواند در حوزه فنی و هم در حوزه علوم اجتماعی و انسانی، باشد.
۴- فعالیت های علمی و فنی مرتبط با R&D	در صورتی فعالیتهای علمی و فنی مرتبط با R&D، مانند آزمون و کنترل کیفیت، R&D محسوب می شود که در راستا و در خدمت فعالیتهای R&D انجام شود. اما اگر این فعالیتها اساسا برای اهدافی متفاوت با R&D برنامه ریزی شده باشند، R&D محسوب نمی شوند. مواردی مانند تست و استانداردسازی، بررسی های مربوط به سیاست گذاری (مانند تحلیل برنامه ها و سیاست ها)، گردآوری داده ها و پردازش و تحلیل آنها و نظایر آن در صورتی که در راستا و یا بعنوان بخشی از پروژه های R&D انجام شود، R&D است ولی انجام این فعالیتها برای فعالیتهای معمول، R&D نیست. ثبت اختراع مرتبط با پروژه های R&D، R&D است ولی خدمات ثبت اختراع توسط موسسات مختلف R&D نیست. امکان سنجی که برای بررسی عملی بودن پروژه های پژوهشی، انجام می شود R&D محسوب می شود. (اما امکان سنجی پروژه های مهندسی پیشنهادی با استفاده از فنون موجود، قبل از تصمیم گیری درباره اجرای پروژه، R&D نیست.)
۵- علوم اجتماعی و انسانی	در این حوزه وجود قابل ملاحظه ای از عنصر نو بودن یا رفع ابهامات علمی یا فنی، معیار پذیرش یک پروژه بعنوان یک فعالیت R&D، است. این عنصر ممکن است در هر یک از بخش های مفهومی، روش شناختی و یا تجربی پروژه مورد نظر وجود داشته باشد. فعالیتهای مرتبطی که دارای ماهیتی معمولی (و بدون نو بودن یا رفع ابهامات علمی یا فنی) هستند، را فقط زمانی می توان R&D حساب کرد که بخش جدایی ناپذیری از یک پروژه خاص R&D باشند یا به منظور کمک به چنین پروژه ای انجام شوند. مثلا موارد زیر در حیطه فعالیتهای معمولی بوده و R&D نیستند: گزارشات تفسیری در مورد اثرات اقتصادی ناشی از تغییر ساختار مالیاتی با استفاده از داده های موجود، استفاده از روش های استاندارد در روانشناسی برای گزینش کارکنان صنعتی و آزمون ناتوانی خواندن در کودکان.

حسن روحانی رئیس جمهور و رئیس شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری	وحید احمدی دبیر کل شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری
---	---

نشانی:

تهران، میدان ونک، خیابان ملاصدرا،

خیابان شیراز جنوبی، خیابان سهیل،

شماره: ۹

تلفن: ۸۸۰۳۶۱۴۴

دورنگار: ۸۸۰۶۹۷۶۰

Website: www.atf.gov.ir

Email: info@atf.gov.ir

تاریخ :

شماره :

پیوست :

ماده ۲: دستگاه سهم ۱ درصدی برآوردی از اعتبارات مشمول قانون خود را محاسبه و حداکثر تا پایان اردیبهشت ماه هر سال از طریق سمات ملی به دبیرخانه اعلام می‌نماید.

تبصره: دستگاه اعتبارات موضوع این قانون را براساس سیاست‌ها و اولویت‌های ابلاغی شورای عالی و طرح‌های کلان ملی هزینه می‌نماید، تا زمان ابلاغ سیاست‌ها و اولویت‌های جدید، سیاست‌ها و اولویت‌های ابلاغی قبل لازم الاجرا خواهد بود.

ماده ۳: مسئولیت اجرای این دستورالعمل در سطح اعتبارات ملی و ملی-استانی بر عهده بالاترین مقام دستگاه و در سطح اعتبارات استانی بر عهده استاندار است.

ماده ۴: مسئول اجرای این دستورالعمل طی مدت ۶ ماه از زمان ابلاغ دستورالعمل، برنامه ۳ ساله پژوهش و فناوری دستگاه/استان را در چارچوب سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی ابلاغی مقام معظم رهبری مورخ ۱۳۹۲/۱۱/۲۹، سیاست‌های کلی علم و فناوری ابلاغی مقام معظم رهبری مورخ ۱۳۹۳/۰۶/۲۹، نقشه جامع علمی کشور و هماهنگ با سیاست‌ها و اولویت‌های ابلاغی شورای عالی و براساس شیوه‌نامه ارائه شده توسط دبیرخانه تدوین و با رعایت اصول طبقه‌بندی در سمات ملی بارگذاری می‌نماید.

ماده ۵: با توجه به وظایف وزارتخانه‌ها، مؤسسه‌های دولتی و شرکت‌های مادر تخصصی، انجام هر یک از طرح‌های کلان ملی از طریق تجمیع اعتبارات دستگاه اصلی و دستگاه‌های زیر مجموعه آن با رعایت قوانین مربوط امکان پذیر است. تبصره: دستگاه اصلی در صورت تجمیع، اسامی دستگاه‌های زیر مجموعه به همراه میزان اعتبار هر یک از دستگاه‌ها را از طریق سمات ملی به دبیرخانه اعلام می‌کند.

ماده ۶: به منظور تسهیل در امور پژوهش و فناوری و استفاده از ظرفیت ملی در امر پژوهش و تقویت ارتباط دانشگاه و صنعت، دستگاه اعتبارات موضوع این قانون را از طریق عقد قرارداد با مراکز پژوهشی و فناوری هزینه می‌نماید.

تبصره ۱: دستگاه مکلف است حداقل ۵۰ درصد اعتبارات موضوع این قانون را به صورت برون سپاری از طریق عقد قرارداد با دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری یا وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی هزینه نماید.

تبصره ۲: مراکز پژوهشی و فناوری می‌توانند اعتبارات موضوع این قانون را با رعایت مفاد تبصره ۱ ماده ۲ دستورالعمل حاضر، براساس مصوبه شورای پژوهشی خود هزینه نمایند.

ماده ۷: دستگاه برنامه‌ها و طرح‌های پژوهش و فناوری خود که از محل اعتبارات موضوع این قانون تأمین مالی می‌شوند را به همراه هزینه‌کرد و میزان پیشرفت آنها، در چارچوب قالب‌های سمات ملی ارسال می‌کند تا کد رهگیری دریافت نماید.

حسن روحانی رئیس جمهور و رئیس شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری	وحید احمدی دبیرکل شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری
---	--

نشانی:

تهران، میدان ونک، خیابان ملاصدرا،

خیابان شیراز جنوبی، خیابان سهیل،

شماره: ۹

تلفن: ۸۸۰۳۶۱۴۴

دورنگار: ۸۸۰۶۹۷۶۰

Website: www.atf.gov.ir

Email: info@atf.gov.ir

تاریخ :

شماره :

پیوست :

تبصره ۱: مقام مسئول اجرای دستورالعمل به منظور ثبت اطلاعات در سمات ملی یک نفر نماینده به دبیرخانه شورای عالی معرفی می‌نماید. نماینده معرفی شده صورت جلسه‌های مربوط را با تصویب مسئولان اجرایی این ماده حداکثر ظرف دو هفته از طریق سمات ملی به دبیرخانه شورای عالی ارسال می‌کند.

تبصره ۲: به منظور تسهیل در اجرای این دستورالعمل دبیرخانه می‌تواند یک نماینده را برای حضور در جلسه‌های مرتبط با ماده مذکور، به مراجع تصمیم‌گیری در خصوص نحوه هزینه کرد اعتبارات مربوط به این قانون معرفی نماید، حضور نمایندگان دبیرخانه در جلسات با موضوع پژوهش و فناوری الزامی است.

ماده ۸: دبیرخانه ظرف ۳ هفته برنامه‌ها و طرح‌های پژوهش و فناوری ثبت شده در سمات ملی را بررسی و نتیجه را از طریق سامانه سمات ملی اعلام می‌نماید.

تبصره ۱: عقد قرارداد اجرای طرح، تنها بعد از صدور کد رهگیری توسط سمات ملی امکان‌پذیر است.

تبصره ۲: دستگاه موظف است گزارش کاملی از طرح‌ها و برنامه‌های پژوهشی و فناوری دارای کد رهگیری خود را با هزینه‌کرد و میزان پیشرفت آنها هر شش ماه یکبار در سمات ملی ثبت نماید.

تبصره ۳: اجرای طرح‌های دارای کد رهگیری در سال مالی جدید، منوط به ارائه گزارش پیشرفت مرحله‌ای طرح و تأیید آن در کمیسیون تخصصی مربوطه است.

تبصره ۴: دستگاه موظف است برای دریافت کد پایان طرح، گزارش نهایی طرح‌ها و برنامه‌های پژوهش و فناوری دارای کد رهگیری خود را با رعایت اصول طبقه‌بندی در سمات ملی بارگذاری نماید.

تبصره ۵: تسویه نهایی طرح‌ها و برنامه‌های پژوهش و فناوری دستگاه‌ها دارای کد رهگیری منوط به تأیید دستگاه مادر و دریافت کد پایان طرح از سمات ملی است.

ماده ۹: بررسی طرح‌های ثبت شده دستگاه در سمات ملی منوط به ارائه برنامه سه ساله پژوهش و فناوری دستگاه/استان موضوع ماده ۴ این دستورالعمل و ثبت گزارش طرح‌ها و برنامه‌های پژوهشی و فناوری دارای کد رهگیری در سمات ملی است.

تبصره: تا آغاز نیمه دوم سال ۱۳۹۴ در بررسی طرح‌های ثبت شده دستگاه در سمات ملی، رعایت شرایط مقرر در ماده ۹ این دستورالعمل الزامی نیست.

این دستورالعمل اجرایی در ۹ ماده و ۱۲ تبصره در تاریخ به تأیید رئیس محترم شورای عالی عتف رسید و از این تاریخ برای تمامی دستگاه‌های مشمول قانون، لازم‌الاجرا است.

حسن روحانی رئیس جمهور و رئیس شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری	وحید احمدی دبیر کل شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری
---	---

نشانی:

تهران، میدان ونک، خیابان ملاصدرا،

خیابان شیراز جنوبی، خیابان سهیل،

شماره: ۹

تلفن: ۸۸۰۳۶۱۴۴

دورنگار: ۸۸۰۶۹۷۶۰

Website: www.atf.gov.ir

Email: info@atf.gov.ir